

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. І. ПУЛЮЯ**

Болібрух Катерина Володимирівна

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ДОХОДІВ ТА
ВИДАТКІВ У БЮДЖЕТНІЙ УСТАНОВІ (НА ПРИКЛАДІ
ГУСЯТИНСЬКОГО КОЛЕДЖУ ТНТУ ІМ. І. ПУЛЮЯ)**

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування

**Автореферат
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр»**

Тернопіль - 2019

Дипломною роботою за ОКР «Магістр» є рукопис.

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку та аудиту
Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя,
м. Тернопіль

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Марущак Леся Іванівна,
Тернопільський національний технічний
університет ім. І. Пулюя

Рецензент: кандидат технічних наук, доцент
Дмитрів Дмитро Володимирович
Тернопільський національний технічний
університет ім. І. Пулюя

Завідувач кафедри
бухгалтерського обліку та аудиту

к.е.н., проф. Білоус О.С.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. Інтеграція економіки України у міжнародне співтовариство в умовах проведення реформування економіки потребує відкритості та прозорості економічної інформації з окремих питань, зокрема бухгалтерського обліку. На сьогоднішній день облік у бюджетній сфері доцільно виділити декілька напрямків розвитку облікових процесів, які складається із вивчення питань виконання державного і місцевого бюджетів і безпосередньо бухгалтерського обліку у бюджетних установах, і це потребує удосконалення його методології та переходу на єдині засади бухгалтерського обліку і звітності за міжнародними стандартами, а також уніфікації організаційного та інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку

Існування проблем фінансового забезпечення діяльності бюджетних установ з урахуванням того, що вони фінансуються за бюджетні кошти, потребує залучення усіх можливих засобів для їх ефективного освоєння. Інструментом, який забезпечує контроль та фіксацію із виконання покладеного на керівництво установи завдання є система його бухгалтерського обліку, на базі якої вивчається доцільність понесених витрат та здійснюється пошук економічно обґрунтованих шляхів щодо їх. Облік як інформаційна база й джерело такого управління, має відповідати критеріям оперативності, доступності та дієвості.

В умовах реформування бухгалтерського обліку державного сектору та наближення його до міжнародних стандартів, основним елементом діяльності підприємства виступає налагоджена система бухгалтерського обліку. Організація бухгалтерського обліку у бюджетних установах розпочинається із формування облікової політики тому, що вона є основою ведення бухгалтерського обліку в установі, зокрема організація та ведення бухгалтерського обліку в бюджетних установах має свої особливості, які визначаються у тому, що здійснюється постійний контроль за отриманими бюджетними ресурсами, власними надходженнями та їх використанням, згідно Бюджетного кодексу України, інструкцій Державної казначейської служби України та інших цільових нормативно-правових актів.

Питання організації бухгалтерського обліку в бюджетних відносинах розглянуто у наукових працях А. Поддєрьогіна, М.Білика, К. Ізмайлова, О.Кононенка, Н. Верхоглядової, Н. Шморгун, Т. Боголіб, Ф.Бутинець, Н.Нападовська, С. Салиги, Н. Нестеренка, О. Павликівської, Л. Марущак, Ю. Цал-Цалко, С. Свірко, С. Жукевич., а також знайшли своє відображення у рішеннях Кабінету Міністрів України та інших нормативно правових актах прийнятих на їх підставі.

Змінна існуючої методології та перехід на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку у бюджетних установах є пріоритетним напрямком діяльності уряду, що відбувається шляхом удосконалення нормативно-правової бази. Єдині підходи до ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності у всіх бюджетних установах дасть можливість удосконалити

організаційно-інформаційне забезпечення користувачів інформації та визначити напрямки щодо модернізації системи обліку та звітності у бюджетній сфері, тому, на нашу думку, питання ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на сьогоднішній час не одержало достатнього висвітлення та потребує подальшого дослідження.

Мета і завдання дослідження. полягає в дослідженні теоретичних і практичних аспектів організації обліку і контролю доходів і витрат у бюджетній установі, розробці шляхів їх вдосконалення. Для досягнення мети були поставлені такі завдання::

- дослідити теоретичні основи організації обліку: економічну сутність та класифікацію доходів та витрат;
- розглянути сучасний стан обліку доходів та витрат;
- розкрити особливості організації первинного, аналітичного та синтетичного обліку доходів і витрат базової бюджетної установи;
- розглянути методичні аспекти контролю та особливості проведення аудиту у бюджетних установах.

Об'єктом дослідження є господарські операції з обліку доходів та витрат Гусятинського коледжу ТНТУ ім. І. Пулюя.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та методичних положення із ведення обліку, аудиту та аналізу доходів та витрат Гусятинського коледжу ТНТУ ім. І. Пулюя.

Методи дослідження. Для здійснення поставлених завдань використано загальнонаукові методи, такі як: індукція, дедукція, аналіз та синтез, порівняння, а також методи економічного аналізу: балансовий, статистичний, аналітичний, розрахунково-нормативний тощо. Балансовий метод використовувався при аналізі господарських операцій, розрахунку балансу факторів в аналізі ефективності грошових ресурсів. За допомогою статистичного методу було виявлено динаміку показників стану, руху та ефективності діяльності установи.

В ході дослідження сучасного стану організації обліку було вивчено нормативно-законодавчі акти, якими регулюється бухгалтерський облік у бюджетних установах (закони, національні стандарти, накази та постанови), норми податкового законодавства, а також загальнонаукову літературу та праці вчених.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що окреслені особливості системи бухгалтерського обліку у бюджетній сфері та їх реалізація посилять управлінську, контрольну та інформаційну функції бухгалтерського обліку, а також дозволять забезпечити реальність планових показників бюджету та ефективне використання фінансових ресурсів держави.

Обсяг і структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, шести розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми роботи, визначено мету, основні завдання дослідження, теоретичне і практичне значення отриманих наукових результатів.

У **розділі 1 «Теоретичні основи обліку доходів і витрат в бюджетних установах»** досліджено теоретичні основи обліку доходів і витрат в бюджетних установах, визначено економічну сутність та завдання обліку доходів, наведено їх класифікацію, визначено економічну сутність, класифікацію та завдання обліку витрат. Наведено економіко-правові аспекти організації обліку доходів і витрат.

У **розділі 2 «Облік доходів і витрат у Гусятинському коледжі ТНТУ ім. І. Пулюя»** охарактеризовано організацію аналітичного та синтетичного обліку доходів, розкрито методику проведення аналітичного та синтетичного обліку витрат. Досліджено методологію управлінського обліку в бюджетній установі як основу зниження видатків.

У **розділі 3 «Теоретичні засади аналізу та аудиту доходів і витрат»** обґрунтовано теоретичні засади аналізу та аудиту доходів і витрат, проведено аналіз доходів та витрат бюджетної установи. Вивчено основні засади здійснення контрольно-аудиторських заходів при обліку доходів і витрат в бюджетних установах.

У **розділі 4 «Аналіз доходів і видатків Гусятинського коледжу ТНТУ ім.І.Пулюя»** досліджено діяльність навчального закладу та кошторисних призначень, здійснено аналіз складу і структури видатків.

У **розділі 5 «Аналіз оцінки фінансового стану установи»** проведено аналіз складу і динаміки активів, а також фінансово-господарської діяльності бюджетної установи.

У **розділі 6 «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях»** вивчено організацію охорони праці в установі, розглянуто методику планування та фінансування робіт з охорони праці. Оцінено напрацювання заходів щодо зменшення дії вторинних факторів ураження, забезпечення життєдіяльності об'єкта у НС.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Облік доходної частини кошторису, тобто доходів має велике значення у діяльності коледжу, оскільки вони є основою для його функціонування та виконання призначення, як навчального закладу.

Бухгалтерський облік доходів відображається на рахунках визначених Планом рахунків для бюджетних установ класу 7 «Доходи».

Бухгалтерські дані аналітичного обліку у розрізі субрахунків ведуться протягом бюджетного року за кодами економічної класифікації. В установі здійснюють облік всіх отриманих доходів, незалежно від джерела їх походження на підставі первинних документів, які надходять до бухгалтерії або

створюються у ній. Отриманні дані обліку у подальшому відображають у фінансовій та статистичній звітності установи.

Аналогічно обліку доходів для обліку витрат у Плані рахунків бухгалтерського обліку державного сектору передбачено рахунки класу 8 із відкриттям відповідних рахунків.

Лівовою часткою витрат будь-якої установи є витрати на її утримання та оплату праці персоналу, як науково-педагогічного так і у і іншого, який забезпечую її належну діяльність.

Суми понесених витрат у подальшому відображаються у основному бухгалтерському регістрі – головній книзі.

Відображення витрат на вказаних рахунках здійснюється за визначеною Міністерством фінансів України методикою із застосуванням відповідних положень щодо їх обліку, а також за рахунок коштів відповідного напрямку фінансування витрат передбачених затвердженим кошторисом установи.

Політична ситуація у країні потребує нових підходів керівників всіх рівнів до здійснення управління діяльністю установ та організацій державного сектору, які одержують кошти державного чи місцевого бюджету на здійснення своєї діяльності. Такі підходи полягають не тільки у підвищенні якості надання послуг, а й і застосуванні можливих засобів щодо мінімізації витрат та недопущенні марнотратства.

З метою належної організації роботи у даному напрямку та проведення необхідних заходів із вивчення понесених витрат бухгалтерії установи доцільно застосовувати комплекс заходів із систематизації за даними бухгалтерського обліку інформаційно-аналітичного зведення. Для цього можуть бути використанні прийоми як статистичної обробки даних, зокрема групування чи графічного відображення так і бухгалтерські – складання звітності, за періодами чи оперативно, із наданням розшифровки витрат діяльності у розрізі кожного джерела у динаміці періодів та порівняння із аналогічним попереднім періодом.

І хоча питання веденні управлінського обліку у бюджетних установах фактично на законодавчому рівні не закріплено, він фактично здійснюється у кожній установі за рішенням керівника установи або вищестоящої організації.

Закріплення функції управлінського обліку та контролю дасть змогу суб'єктам не тільки контролювати свої доходи та витрати, а й забезпечить їх якісне планування і у подальшому можливість використання коштів по інших статтях видатків для забезпечення якості послуг, що надаються установами.

Проведення аналізу діяльності бюджетної установи надає необхідну інформацію зовнішнім та внутрішнім користувачам для розгляду та прийняття відповідного управлінського рішення, та забезпечує розуміння бухгалтерських операцій, а не лише фіксування фактів надходження або витрачання коштів.

Враховуючи специфіку фінансування установ з бюджету, основною метою аналізу є пошук резервів зниження витрат її діяльності.

При вивченні діяльності установи, необхідно пам'ятати, що у Бюджетному кодексі України визначено перелік послуг, від яких установа

може отримувати надходження. Власні надходження установи, які передбачені її установчими документами обов'язково відображаються у кошторисі у статтях доходів, із визначенням статей витрат по таких надходженнях.

Кошти отримані із джерел не передбачених Бюджетним кодексом України, фактично є комерційною діяльністю і оподатковуються у визначеному Податковим кодексом України порядку.

З огляду на наведене, аналіз діяльності установ доцільно проводити шляхом вивчення сукупності показників пов'язаних із надходження та витрачанням ресурсів відповідно із затвердженим кошторисом, а також із врахуванням даних відображених у фінансовій звітності показників її діяльності та первинних бухгалтерських документів.

Аудит фінансово-господарської діяльності знаходить своє відображення у перевірці та оцінці достовірності бухгалтерського обліку, повноти відображення бухгалтерських операцій щодо обліку доходів та відображення витрат, вивченні використання бюджетних коштів за цільовим призначенням.

Аудит ефективності вивчає організацію роботи щодо своєчасності й повноти бюджетних надходжень та доцільності здійснених витрат, шляхи раціонального використання коштів розпорядниками, а також внутрішній контроль за їх рухом в установі.

Проведення перевірки полягає у визначенні правомірності складання кошторису та дотримання його виконання у частині доходів і видатків.

Проведеними аналітичними розрахунками визначено, що у 2016 році всі видатки установи профінансовано на 100 відсотків необхідного обсягу, найбільшу питому вагу у структурі проведених видатків складають видатки на оплату праці 44,23 відсотка, у загальному разом із нарахуваннями їх сума у відсотковому значення становить 53,96 відсотка.

У 2017 році фінансування установи проведено не повністю, недофінансування становило 4080 гривень, проте всі видатки необхідні для діяльності установи здійснено у повному обсязі.

Сума видатків у 2018 році зросла на 888440 гривень, всі видатки профінансовано у повному обсязі.

Доцільно відмітити позитивну тенденцію у застосуванні методів управлінського обліку, зокрема у зміні навчального процесу та оптимізації у наслідок цього витрат понесене них на обслуговування коледжу. Так, введеними заходами зменшено витрати на оплату комунальних послуг на 116172 гривень або 0,18 відсотка.

Аналіз виконання кошторисних призначень по використанню енергетичних ресурсів та інших комунальних послуг показує, що вони займають друге місце після видатків на оплату праці

З наведених розрахунків видно, що у 2017 році видатки у порівнянні до 2016 року зросли на 122400 гривень, що пов'язано із необхідністю збільшення витрат вході навчального процесу для підтримки необхідного рівня комфорту. У 2018 році до 2017 року витрати знизились на 116762 гривень, і це пов'язано із

впровадженням аналітичних функцій управлінського обліку, на підставі чого було проведено коригування навчального процесу у осінь-зимовий період.

Наведені розрахунки показують, що протягом поточного року відбувся ріст активів за рахунок грошових коштів на 316451 гривень, що є позитивним моментом у діяльності установи так, як з'явилися додаткові можливості щодо фінансування діяльності установи. Загальне зростання активів відбулось за рахунок грошових коштів на 214595 гривень, при цьому коригування кошторису щодо зменшення видатків не було, тобто бухгалтерією було правильно складено кошторис щодо доходів та видатків

Аналіз звітних даних вказує на те, що доходи установи отримані із бюджету та власні надходження від надання послуг забезпечують її функціонування на належному рівні. На даний момент вона здатна виконувати взяті зобов'язання, проте керівництву слід звернути увагу на розширення матеріально-технічної бази установи та оновлення основних фондів.

АНОТАЦІЯ

Болібрух К. В. Бухгалтерський облік, контроль та аналіз доходів та видатків у бюджетній установі (на прикладі Гусятинського коледжу ТНТУ ім. І. Пулюя). – Рукопис.

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування. – Тернопільський національний технічний університет ім. І.Пулюя – Тернопіль, 2019.

Робота містить теоретичне обґрунтування застосування бухгалтерського обліку в бюджетних установах, вивчення його методичних прийомів і формування доходів та витрат.

Досліджено теоретичні основи обліку доходів і витрат в бюджетних установах, визначено економічну сутність та завдання обліку доходів, наведено їх класифікацію, визначено економічну сутність, класифікацію та завдання обліку витрат. Наведено економіко-правові аспекти організації обліку доходів і витрат.

Охарактеризовано організацію аналітичного та синтетичного обліку доходів, розкрито методику проведення аналітичного та синтетичного обліку витрат. Досліджено методологію управлінського обліку в бюджетній установі як основу зниження видатків.

Обґрунтовано теоретичні засади аналізу та аудиту доходів і витрат, проведено аналіз доходів та витрат бюджетної установи. Вивчено основні засади здійснення контрольно-аудиторських заходів при обліку доходів і витрат в бюджетних установах.

Ключові слова: доходи, витрати, кошторис, загальний фонд, спеціальний фонд.

ANNOTATION

Bolibrukh K.V. Accounting, control and analysis of revenues and expenditures in a budgetary institution (on the example of Husyatyn College of I.Pulyj TNTU). - Manuscript.

Specialty 071 - Accounting and Taxation. - Ternopil National Technical University I.Pulyj - Ternopil, 2019.

The work contains a theoretical justification for the use of accounting in budgetary institutions, the study of its methodological techniques and the formation of income and expenses.

Theoretical bases of accounting of incomes and expenses in budgetary institutions are investigated, the economic essence and tasks of accounting of incomes are defined, their classification is given, the economic essence, classification and tasks of accounting of expenses are defined. The economic and legal aspects of organization of accounting of income and expenses are presented.

The organization of analytical and synthetic accounting of incomes is described, the method of carrying out analytical and synthetic accounting of expenses is exposed. The methodology of management accounting in the budgetary institution as a basis for reducing expenditures is investigated.

The theoretical bases of analysis and audit of income and expenses are grounded, the analysis of income and expenses of the budgetary institution is carried out. The basic principles of implementation of control and audit measures in accounting of revenues and expenditures in budgetary institutions are studied.

Keywords: income, expenses, budget, general fund, special fund.

